Strindberg, August

Spök-sonaten /

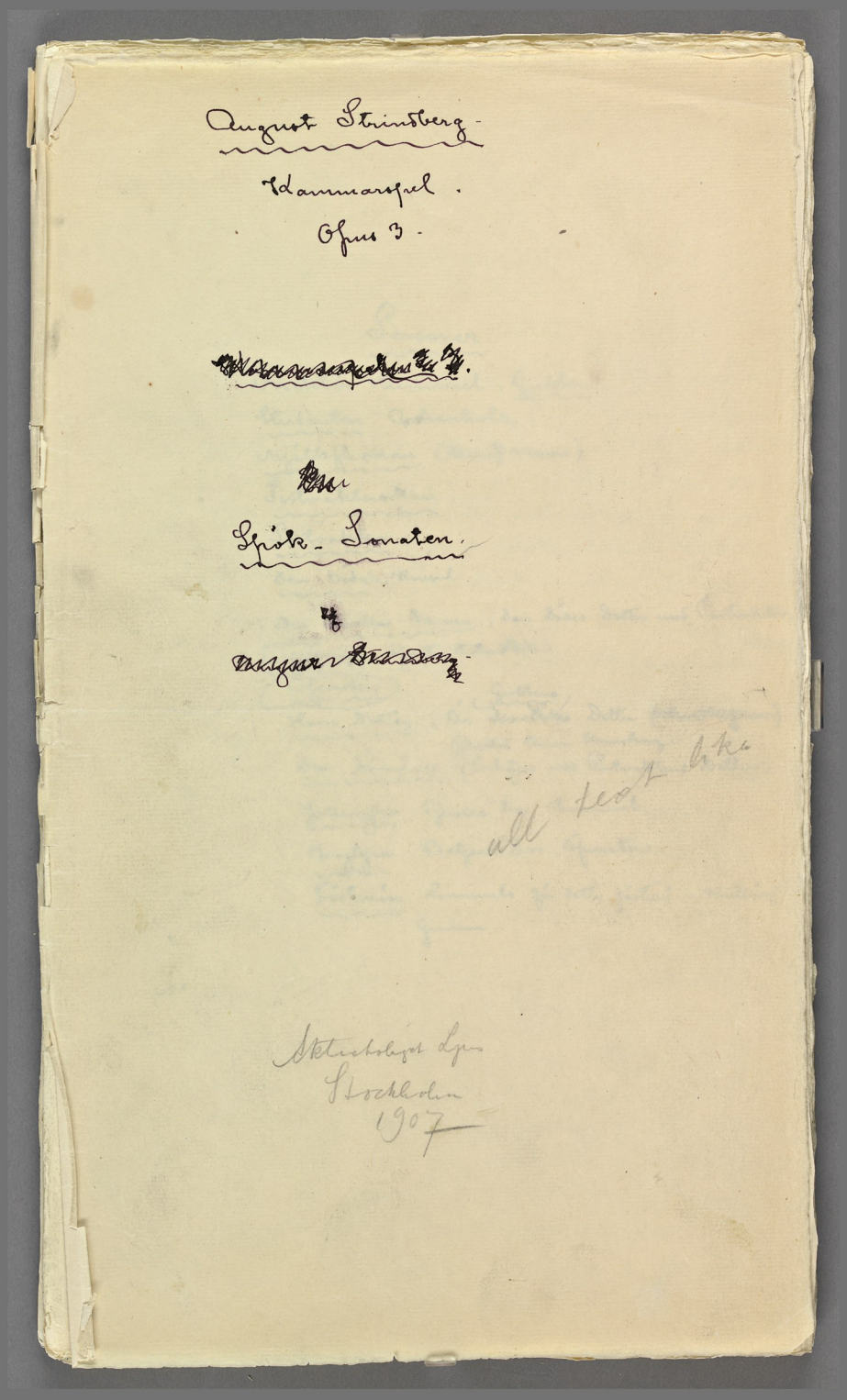

Handskrift // T36:11

Tillkomstår 1907?

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Strindberg, August

Spök-sonaten /

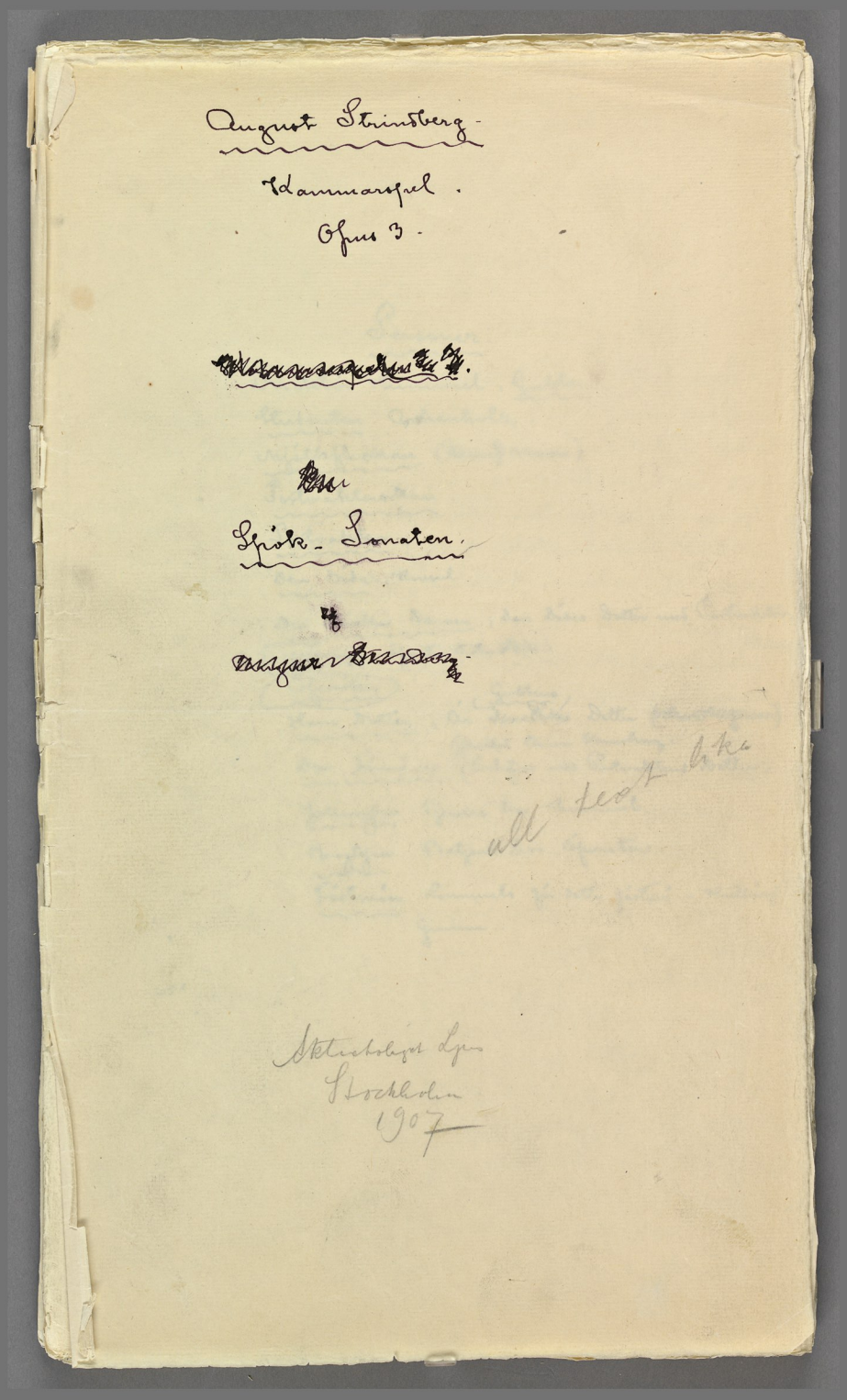

Handskrift // T36:11

Tillkomstår 1907?

Digitaliserad år 2017

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

August Strindberg.

Kammarspel.

Opus 3.

~~[illegible]~~

~~Den~~

Spök-Sonaten.

~~av~~

~~August Strindberg.~~

all rätt

Aktiebolaget Lyra
Stockholm
1907

Personer:

Direktör Rummel, Gubben.

Studenten Ankenholz.

Mjölkflickan (~~Anna~~ Vision)

Portvaktarskan.

Portvakten.

Den Döde, Rumul

Den Mörka Damen, den Dödes Dotter med Portvakter.

Mumien Öfversten Rutten ~~Mäkar~~. [skan.

Öfversten.

Hans Dotter, är ~~[illegible]~~ Gubbens Dotter ~~[illegible]~~

Den Förnäme. { Rallos Baron Blanckborg. / Trolofvad med Portvaktens Dotter.

Johansson Tjänare hos Rummel

Bengtsson Betjent hos Öfversten.

Fästmön Rummels för detta fästmö. - Rullhorg Gunna.

Scenerí:

1:

Nedra botten och en trappa upp af en modern husfasad, men endast husets hörn, som på nedra botten slutas med en rund salong, en trappa upp med en balkong och flaggstång.

Genom öppna fönstren till runda salongen synes en hvit marmorstatty af en ung qvinna, omgifven af palmer, strålat belyst af solstrålar.

I fönstret till vänster synes ~~blyg~~ i knutar hyacinter ~~i knutar~~ (blå, hvita, röda); ~~av safiraan~~ ~~spagh strauf~~.

På balkongens vägg i hörnet en trappa upp synes ett blått sängtäcke af siden och två hvita sängkuddar. Fönstren till vänster äro behängda med hvita laken.

Det är en klar söndags-morgon.

Framför fasaden i förgrunden står en grön bänk.

Till höger i förgrunden en gatufontän; till vänster en Affisch-Kolonn.

Till vänster på fonden är ingångsporten, som visar trappuppgången. I trappstegen af hvit marmor, ledstängerna af mahogny med messing; på bägge sidor om porten på trottoaren stå lagrar i kärl.

Hörnet med runda salongen vetter öfven åt en tvärgata som tänkes gå in åt fonden.

Till vänster om ingångsporten äro ett fönster med reflexionsspegel, på nedra botten.

[Det as upp

Vid rådhus uppgång ringes i fjerran från flera klyftor.

Portarne till facaden stå öppna; en mörk klädd gumma står orörlig i trappan.

Portvaktarskan sofvar fastum; sedan gnider hon messingen på porten; derpå vattnar hon lagrgne utanför porten. ~~Vänguan vaakan~~ sitter en gammal herre och läser tidningen; han har hvitt hår och skägg samt glasögon.

Mjölkflickan in från hörnet med flaskor i skältrادkorg; hon är sommarklädd, med bruna skor, svarta strumpor och hvit baretti.

Mjölkflickan [tar af baretten och hänger på fontänen; torkar svetten från pannan; dricker en dryck ur skopan; tvättar händerna; ordnar sitt hår, speglande sig i vattnet.]

[En ängslatsklocka hörres ringa, och basarne från orgeln i en närbelägen kyrka tränga tu och tu igenom tystnaden.]

[efter ett par minuters tystnad, då flickan slutat sin toalett, kommer studenten in från venster, osäkf, ovaksam. Han går rätt på fontänen.]

[Paus]

Studenten

Får jag låna skopan?

Flickan [svarat sig skopan]

1 En rullstol vid affisch=kolonnen.

Studenten

Har du inte slutat svart?

Flickan [ser på honom med fara]

4/ 4/

Gubben [för sig]
Hvem är det han talar vid? – Jag ser ingen? – är han galen?
[Fortfar att betrakta dem med stor förundran]

Studenten

Hvad ser du på? Ser jag så farlig ut? – Ja, jag har inte sofvit i natt, och du tror naturligtvis att jag varit ute och supat ...

Flickan [som förut]

Studenten

Druckit punsch, hva? – Luktar jag punsch?

Flickan [som förut]

Studenten

Jag är oraksad, jag vet det ... Gif mig en dryck vatten, flicka, ty jag förtjenar det!

[Paus]

Nå! Du mäste jag stri och tala om, att jag förbundit sårade och vakat öfver sjuka hela denna natt; jag var nemligen med om husraset i går qväll ... nu vet du det.

Flickan [skänker skopan och ger honom en dryck]

Studenten

Tack!

Flickan [orörlig]

Studenten [långsamt]

Vill du göra mig en stor tjenst?

[Paus]

Saken är den att mina ögon äro inflammerade som du ser, men mina händer ha rört vid sårade och vid lik; jag kan derför icke utan fara komma vid ögonen ... Vill du nu

ta min rena näsduk, fukta den i friska vattnet och bind mina arma ögon". – Vill du det? – Vill du vara den barmhärtiga Samaritanskan?

Flickan [tvekar, men gör som han begärt]

Studenten

Tack min vän!

[tar sig porträttet]

Flickan [gör en afvisande rörelse]

Studenten

Förlåt min tanklöshet, men jag är yrvaken...

Flickan [går]

Gubben [i sällskapet, då Flickan ämnar gå]

Hör nu Flicka lilla: Stanna och gör mig en tjänst, du som är snäll.

Flickan [vaknar]

Gubben

Lägg det här brefvet i lådan, så är du snäll! I mässingslådan, men stoppa det icke i fickan, för då glömmer du det! – Tack skall du ha! Flickan [mottager ett bref och går]

×

Gubben [till Studenten]

Ursäkta att jag tilltalar ~~[illegible]~~, men jag hörde att vi var med om olyckshändelsen i går afton... Jag sitter just och läser om den i bladet...

Studenten

Står det redan der?

Gubben

Ja, alltsammans; och ett porträtt är med, men

man beklagar, att man icke fick vetra den dugtige studentens namn ...

Studenten [tittar i bladet]

Jaså? det är jag! Nå! ✓

✓) Gubben
vem var det vi talade vid nyss?
Studenten
Låg vi inte det?
[Paus]

Gubben

Är det rätvist att begära – få vetra – Ert värderade namn?

Studenten

Hvad skall det tjena till? Jag tycker inte om offentligheten – får man berömm, så följer blanden med – varmten att förringa är ~~det~~ utvecklad till en sådan höjd – för öfrigt, jag begär ingen lön.., ~~[illegible]~~ ...

Gubben

Stamtre förmögen?

Studenten

Inte ~~[illegible]~~ alls... ~~[illegible]~~ tvärtom. Jag är utfattig.

Gubben

Hör nu!--- jag tycker jag hört den rösten... jag hade en magdemoran som inte kunde säga förstes utan alltid sa funster – jag har born rätat en person med det uttalet och det var han i den andra är vi – är det möjligt att vi är slägt med Grosshandlar Ordenholz?

Studenten

Det var min far.

Gubben

Underliga äro ödets vägar... jag har sett Er som litet barn, under särdeles svåra omständigheter ...

Studenten

Ja, jag får vara född till verlden midt i ett kunkursbo ...

Gubben

Alldeles ja!

Studenten

Skulle jag får be om namnet?

Gubben

Jag är ~~[illegible]~~ direktören Himmel...

Studenten

Är det...? Du minns jag...

Gubben

Vi hava hört mitt namn ofta nämnas i En family?

Studenten

Ja!

Gubben

Och skulle nämnas med en viss ovilja?

Studenten [tiger]

Gubben

Jo, jag kan tänka det. – Det sades väl att jag var den som ruinerat En far? – Alla som ruinerat sig på dumma spekulationer finna sig ruinerade af den de icke förmått bura. [Paus] Nu är förhållandet, att En far beröfvat mig 17,000 kronor, som utgjorde mina besparingar den gången.

Studenten

Det är eget hur historier kunna berättas på två så motsatta sätt.

Gubben

Vi tror väl inte att jag talar osant?

Studenten

Hvad skall jag tro? Min far ljög inte.

Gubben

Det är så sant, en far ljuger aldrig... Men jag är också far, följaktligen...

Studenten

Huset vill vi komma?

Gubben

Jag rådfrågade en far från landet, och han belönade mig med hela tacksamhetsskuldens förfärliga kvat ... han lände sin family att kala illa om mig.

Studenten

Hvarför vi gjorde honom otacksam genom att förgifta hjelpen med onödiga försökningar.

Gubben

All hjelp är försökningskande, herre.

Studenten

Hvad begär vi af mig?

Gubben

Jag känner icke penganne; men vill vi göra mig små tjenster, så är jag väl betald. Vi ser mig som krymplING, några säger det är mitt eget fel, andra skylla på mina föräldrar, sjelf ville jag tro det är lifvet sjelft med dess försåt, ty undviker man den ena snaran, så går man midt i den andra. Emellertid, jag kan inte springa i trappor, inte springa på klacksträngar, derför säger jag till er: hjelp mig!

Studenten

Hvad kan jag göra?

Gubben

För det första: skjut på min stol så att jag kan se att läsa affischerna: jag vill se hvad de spelar i qväll ...

Studenten [skjuter på rullstolen]

Har vi ingen kval med er?

Gubben

Jo, men han har gått ett ärende ... Kommer strax igen ... Är herrn medicinare?

Studenten

Nej, jag studerar språk, men vet för resten inte hvad jag skall bli ...

Gubben

Hahå! - Kan han matematik?

Studenten

Ja, temligen.

Gubben

Det är bra! - Skulle vi vilja ha en anställning Kanske?

Studenten

Ja, hvarför inte?

Gubben

Gott! - [Läser på affischen] De gör Valkyrian som matinée ~~[illegible]~~ ... Då är öfversten (med Fotter) der, och efter som han alltid sitter ytterst på sjette bänken, så sätter jag En bredvid ... Vill vi gå in i telefonkiosken der och beställa en biljett på sjette bänken numro 82.

Studenten

Skall jag gå på Operan i (middag?) ~~[illegible]~~?

Gubben

Ja! Och vi skall lyda mig, så har vi väl! Jag vill att vi skall bli lyckliga, rika och ärad; En debut i går som den modige roddarn gör En i morgon berömd och Ett namn är (då) värdt mycket.

Studenten [går till telefonkiosken]

Det var ett lustigt äventyr ...

Gubben

Är vi Sportmän?

Studenten

Ja, det var min älskling ...

Gubben

Så skall den vändas i lycka! – Telefonera nu!

[Han läser i tidningen]

[Den mörkklädda Damen har kommit ut på trottoaren och talar med Portvaktarskan; Gubben lyssnar, men publiken hör ingenting]

Studenten [in igen]

Gubben

Är det klart?

Studenten

Det är gjort.

Gubben

Ser ni det den huset?

Studenten

Jag har nog observerat det ... jag gick förbi här i går, då solen sken i retorna – och jag föreställde mig all den skönhet och lyx som fanns derinne – sade jag till min kamrat: den som nu ägde en våning der, fyra trappor upp, en mig skön hustru, två vackra små barn, och 20,000 kronor i räntan ...

Gubben

Ja ni det? Ja ni det? Si der! Jag älskar också det hår huset ...

Studenten

Spekulerar ni i hus?

Gubben

N-ja! Men inte på det sättet ni menar ...

Studenten

Känner ni den som bo der?

Gubben

Alla. Vid min ålder känner man alla menskor.

deras Juder och förjuder, och man är alltid slägt med dem på något sätt – jag är nyss 80 år – men ingen känner mig, rigtigt – jag intresserar mig för människors öden ...

[Kullgardinen: Runda balongen drar upp; Öfversten syres innanför civil; efter att hon satt på termometern, går hon mot rummet och stannar framför marmorstatyn.]

Gubben

Se den är Öfversten, som vi skall sitta bredvid i middag ...

Studenten

Är det – Öfversten? Jag begriper ingenting af det här, men det är som en saga ...

Gubben

Hela mitt lif är som en saga, herre; men fastän sagorna äro olika, så hänger de ihop med en tråd, och ledmotivet återkommer regelbundet.

Studenten

Hvem är marmorstatyn derinne?

Gubben

Det är naturligtvis hans ~~[illegible]~~ hustru ...

Studenten

Var hon så älskvärd du?

Gubben

H-ja! – Ja! –

Studenten

Säg nu!

Gubben

Inte kan vi döma om en människa, kära barn! – Och om jag nu berättar Er, att hon gifte sig med honom (hon igen, om sig) ~~[illegible]~~, och att hon ~~[illegible]~~ (sitter derinne som en mumie) (sin egen statty), och ~~[illegible]~~ dyrkar ~~[illegible]~~, så tror vi att ~~[illegible]~~ jag är galen.

Studenten

Det förstår jag inte!

Gubben

Jag tänker det! – Så ha vi hyacint-fönstret! Den bor hans dotter ... han är inte till hast, men han kommer strax hem ...

Studenten

Vem är den mörka damen, som talar med Portvaktenskan då?

Gubben

Ja, si det är lite invecklat, men det står i sammanhang med den döde, deroppe der ihuita lakanen synas ...

Studenten

Vem var han då?

Gubben

Det var en människa, som vi, men det som syntes mest var hans fångna ... Om vi voro Söndagsbarn, skulle vi snart se hvem han var ut ur porten för att betrakta konsulatsflaggan på half stång – han var nemligen konsul och tyckte om kvinnor, lejon, hvar i hatten och fängde hand-

Studenten

Vi talte om Söndagsbarn – jag är verkligen vår född på en Söndag ...

Gubben

Nej! Är Ni ...? Jag kunde tro det ... jag säg det på Era ögons färg ... men då kan Ni se, hvad andra icke se, har Ni märkt det?

1.17

Studenten

Jag vet ju inte hvad andra se, men ibland ... ja det talar man ju inte om!

Gubben

Jag var mäktan viss på det! Men för mig

kan ni tala om ... för jag – förstår sådant ...

Studenten

Till exempel i går ... jag drogs till den obemärkta gatan der huset sidan fasade ... jag kom dit, och stannade framför byggnaden som jag aldrig sett förr ... Di märkte jag en spricka på väggen, hörde hur det knäckte i trossbottnarne; jag sprang fram och rörde till mig ett barn som gick innuder väggen ... I nästa sekunder lossnade huset --- jag var räddad, men i mina armar, der jag trodde mig ha barnet, fanns ingenting ...

Gubben

Det må jag säga ... Nej trodde jag ... Förklara mig en sak: ~~Det~~ hvarför gestikulerade ni nyss vid fontänen? Och hvarför talte ni för er sjelf?

Studenten

Såg ni inte mjölkflickan jag språkade vid?

Gubben [i fasan]

Mjölkflickan?

Studenten

Ja visst, hon som gaf mig skoplan?

Gubben

Jasö? Det är på det sättet? ... Nåväl, jag kan inte se, men jag kan annat ...

[Nu synes en hvithårig qvinna sätta sig vid fönstret med reflexionsspegeln]

Gubben

Se på gumman i fönstret! Ser ni henne? – Gott: det var min fästmö en gång, för 60 år sen! --- Jag var tjugo år! – Hon inte rätt, hon känner inte igen mig! Vi se hvarenda dag, men utan det minsta intryck på mig,

12.

Fastän vi svuro hvarandra evig trohet den gången; evig!

Studenten

Så förståndiga vi voro, för i världen! Inte talar vi om sådant nu med våra flickor!

Gubben

Förlåt oss ynglING, vi förstodo inte bättre! — Men kan vi se, att denna gumma varit mig och skön?

Studenten

Det syns inte! Jo, hon har vackra blickar, ögonen ser jag inte!

[Portvaktershan ut med en korg och ström granris.]

Gubben

Portvaktershan, ja! — Den mörka damen där är herrens dotter med den döde, och derför ficko mannen polisen som portvakt ... men den mörka damen har en friare, som är fränämd, och vågar bli ilsk; han håller på att skiljas vänligen från sin fru, som skänker honom ett stenhus för att bli honom qvitt. Denna fränämda friare är mäg till den döde, och vi ser hans sängklädder vädras droppe på balkongen ... Det är invecklad, tror jag!

Studenten

Det var farligt invecklad!

Gubben

Jo, det är så, invändigt och utvändigt, fastän det ser enkelt ut.

Studenten

Men hvem var den döde då?

Gubben

Vi frågade nyss, och jag svarade; kunde vi se om hörnet, der servis-trappan är, skulle vi märka en hop fattiga, som han hjelpt ... när det föll honom in ...

Studenten

Han var en barmhertig människa då?

Gubben

Ja, ~~vänderte sig~~ --- ibland.

Studenten

Inte alltid?

Gubben (Sidan är mensknna!)

Neh! --- Hör nu, herre, skjut på vagnen lite, så han kommer i solen, jag frysen så nyslig, när man aldrig får röra på sig, så stelnar blodet – jag var nog så snart, det var jag, men dessförinnan har jag lite att uträtta – tag mig i hand, för vi känna hur kall jag är –

Studenten

Det var inte mättligt! [Ryggar]

Gubben

Gå inte ifrån mig, jag är trött, jag är ensam, men jag har inte alltid varit så här förstår Ni; jag har ett oändligt långt liv bakom mig – oändligt – jag har gjort människor olyckliga och människor ha gjort mig olycklig, det ena för avitta med det andra – men innan jag dör så vill jag se En lycklig ... Våra öden äro hopsnodda genom En Jar – och annat mer ...

Studenten

Men släpp min hand, Ni tar ju min kraft, Ni kyler ut mig, hvad vill Ni?

Gubben

Tålamod, och Ni skall se och förstå ... Der kommer fröken ...

Studenten

Öfverstens dotter?

Gubben

Ja: Dotter: Se på henne! – Har Ni sett ett så-

dant mästerverk!

14.

Studenten

Hon är lik marmorstatyn derinne...

Gubben

Det är ju hennes mor!

Studenten

Vi har rätt – aldrig såg jag sådan qvinna af qvinna född – Sätt den man som henne föra får till altare och hem! –

Gubben

Vi kan se det! – Alla finna icke hennes skönhet... Väl, så är det skrifvet!

×

Fröken [in från verandan i modern engelsk amazondräkt, går långsamt, utan att se åt någon, till porten, der hon stannar och säger ett par ord till Portvaktarehustrun; derpå in i huset]

Studenten [med handen för ögonen]

Gubben

Gråter Ni?

Studenten

Inför det hopplösa finner ju endast förtvifl an!

Gubben

Jag kan öppna dörrar och hjertan, bara jag finner en arm till min vilja... Tjena mig, och Ni skall hemvinna...

Studenten

Är det något pakturn? Skall jag sälja min själ?

Gubben

Ingenting sälja! – ser ni, jag har tagit, hela mitt liv; nu har jag en trängtan att få ge! ge! men ingen vill ta emot ... jag är rik, mycket rik, men har inga arfvingar, jo en hymmel, som pinar lifvet ur mig ... blif ni mig som son, ärf mig lefvande, njut af tillvaron så jag ser det, på afstånd åtnjutande

Studenten

Hvad skall jag göra?

Gubben

Gå och hör Valkyrian först!

Studenten

Den saken är ju afgjord – hvad mer?

Gubben

I afton skall ni sitta derinne i runda Salongen!

Studenten

Hur skall jag komma dit?

Gubben

Genom Valkyrian!

Studenten

Hvarför har ni just valt mig till ert medium? Kände ni mig förut?

Gubben

Ja, naturligtvis! Jag har haft ögonen på Er länge ... men se nu der, se på balkongen hur jungfrun kastar flaggen på half stång efter tonerna ... och så vänder hon på sångbladen ... ser ni det blåa bandet? – Det var för två att tofva under, men nu är det för en ...

[Tyst en stund synes nu omklädd vattna hyacinterna i fönstret]

16.

Den är min lilla flicka, se på henne, se! – Hon talar vid blommorna, är hon inte själf lik den blå hyacinthen? ... Hon ger dem dricka, bara rent vatten, och de förvandla vattnet i fänger och vällukt ... Nu kommer öfversten med lidningen! – Han visso henne husraset ... nu pekar han på Eut porträtt: Hon är icke likgiltig ... hon läser om bedriften ... jag tror det mulnar, tänk om det blir regn, då sitter jag verkert här, om inte Johnsson kommer tillbaka snart ...

[Det mulnar och mörknar; gumman vid reflexionsspegeln stänger sitt fönster]

Nu stänger min fästmö fönstret ... sjuttonio är ... reflexionsspegeln är den enda spegel hon begagnar sig i den ser hon sig icke själf, bara ytterverlden och från två håll, men verlden kan se henne, det har hon inte tänkte på ... En vacker gumma för resten ...

[Nu syres Den Döde i svepning komma ut ur porten.]

Studenten

Herre Gud, hvad ser jag?

Gubben

Hvad ser Ni?

Studenten

Ser Ni icke, i porten, den Döde?

Gubben

Jag ser ingenting, men jag vänlade mig just! Berätta ...

Studenten

Han går ut på gatan ... [Pause] Nu vänder han på hufvud och betraktar flaggorna

Gubben

Hva sa jag? Han kommer nog att räkna kronorna med, och läsa på visitkorten... Ve den som saknas!

Studenten

Nu vänder han om hörnet...

Gubben

Han har räknat de fattiga vid servistrap-pan... De fattiga det är vera så bra: "åtföljs af välsignelser från de många", ja, men min välsignelse får han inte. – Det var en ~~stor~~ raskare, ~~oss~~ emellan...

Studenten

En välgörande...

Gubben

Välgörande raskare, som alltid tänkte på en rocker begrafning... När han hände slu-ket nalkas, så klädde han staten på 50,000 kronor... Nu gå hans döttrar der i en an-nans åkterskrap och undrar om arfvet... Han, raskarn, hös allt hvad vi säger, och det är väl omöjt! – Der kommer Johans-son!

[Johansson in från Venster]

Gubben

Rapport!

Johansson [talar högbart]

Gubben

Jaså inte hemma? Du är en ja! – Och tele-grafen? – Ingenting! ... Vidare! --- Klockan 6 i afton? det är bra! – Extranumret? – Hela nummet ute! Student Arkenholz, Jöns...

18.

förändrar ... utmärkt ... jag tror det börjar regna ... vem ska han för slag? --- Jasså, jasså! - Han ville inte? - Så måste han då! - Ner kommer den Förnäme! - Skjut mig om hörnet, Johansson, då får jag höra hvad de fattiga säger ... Och Carlsenholm väntar mig här ... Förstår han det! - Skynda på, skynda på.

[Johansson skjuter stolen om hörnet]

Studenten [står ovan och betraktar Fröken, som nu knattar i blankskorna]

Den Förnäme [in sorglöst, tilltalar den mörka Damen som gått på trottoaren]

Ja, hvad kan man göra åt det? — Vi få vänta!

Damen

Jag kan inte vänta!

Den Förnäme

Är det så? Ner till landet då.

Damen

Det vill jag inte.

Den Förnäme

Ihm litet, annars hör de hvad vi säger.

[De dra sig åt affischkolonnen och fortsätta samtalet ohörbart]

X

Johansson [in från högerfönstret; till Studenten]

Patron bad herrn inte glömma det andra!

Studenten [långsamt]

Säg mig först: hör nu – hvem är patron?

Johansson

Ja: han är så mycket, och har varit allting –

Studenten

Är han klok?

Johansson

Ja, hvad är det? – Han har hela sitt lif sökt efter ett söndagsbarn, påstår han, men det kan vara osannt ...

Studenten

Hvad vill han, är han giriig?

Johansson

Han vill hemsöka ... hela dagen svar han omkring i sin char likt guden Thor ... han ser på hus, reservar dem, öppnar gator, belygger torg; men han krypter sig in i hus också, kryper in genom fönster, kränjer med memiolaros ö. den, dödar sina fienden och förlåter aldrig. – Han tycks föreställa sig att den lilla halta ~~han~~ har varit en den Juan, fattan han alltid förlorat sina qvinnor? –

Studenten

Hur kan det gå ihop?

Johansson

Jo, han är så illslug att han får qvinnorna att gå, när han ledsnat på dem. ... Emellertid nu är han liksom en hvitljuf på menoksmärknaden, han stjäl menoksar, på mångahanda sätt ... Nig har han bokstafligen stulit en rättvisans händer ... jag hade nemligen begått en blunder, hm; som bedrat han visste om;

20 i stället för att sätta ire mig, så gjorde han mig till träl; jag trälar för barn mäten, som inte är den bästa...

Studenten

Vad vill han göra i det här huset då?

Johansson

Ja, si det vill jag inte säga! Det är så in. vecklat.

Studenten

Jag tror att jag går ifrån det här...

Johansson

Si på fröken som tappa' sitt armband, genom fönstret...

[Fröken har tappat armbandet genom öpp-na fönstret]

Studenten [tram saktra, – tar upp armbandet och räcker det åt fröken, som tackar tett ff; Studenten går tillbaka till Johansson]

Johansson

Jaså, han tänker gå... Det är inte så lätt, som en tror när han fått nätet öfver huf-vet på en... Och han förskräcker ingenting mellan himmel och jord... jo, en sak, eller rättare en person...

Studenten

Vänta nu, kanske jag vet!

Johansson

Hur kan ni veta?

Studenten

Jag gissar! – Är det... en liten mjölkflicka

han funktar?

Johansson

Han vänder sig alltid bort, när han möter en nijälkvagn... och så talar han i sömnen, han har visst varit i Hamburg en gång...

Studenten

Kan man tro detta man?

Johansson

Man kan tro honom – om allt!

Studenten

Hvad gör han der om hörnet nu?

Johansson

Han lyssnar, på de fattiga... Sår ut ett litet ord, plockar ut en sten i sender, tills huset rasar... figurligt taladt... ser ni jag är en bildad karl och har varit bokhandlare... Ska vi gå nu?

Studenten

Jag har svårt att vara stacksam. – Denne man har räddat min far en gång, och nu begär han bara en liten återtjenst...

Johansson

Hvad är det?

Studenten

Jag skall gå och se Valkyrian...

Johansson

Det förstår jag inte... Men han har alltid nya påhitt... Si, nu talar han vid polisen... han håller sig alltid till polisen, och anlitar den, invecklar den med intressen, binder den med falska löften och förespeglingar, allt under det han pumpar den. – Ni ska se, att innan natten är han mottagen i den runda salongen!

Studenten

Hvad vill han der? Hvad har han med öfversten?

Johansson

Ja ... jag anar, men jag vet inte: Ni får väl se sjelf, när Ni kommer det! ...

Studenten

Aldrig kommer jag in den ...

Johansson

det beror på Er sjelf! - Gå till Valkyrian ...

Studenten

Är det vägen?

Johansson

Ja, när han sagt det! - Se på, se på honom, på stridsvagnen, i triumf dragen af tiggare, som inte få ett öre i lön, bara en vänlig ord att det skall vankas något på hans begrafning!

[Gubben in, dragen af en tiggare, åtföljd af de andra (stående i rullstolen).]

Gubben

Hyllen den ädle ynglingen, som med fara för sitt eget lif räddat de många vid gårdagens olyckshändelse! Hell, Arbenholz!

Tiggarne [blåsa sina luftpipor men utan att hurra]

Fröken [i fönstret viftar med sin näsduk.]

Officeren [tittar ut genom sitt fönster.]

Gumman [reser sig ur sitt fönster]

Jungfrun [på balkongen hissar flaggan i topp]

Gubben

Illapsen i händerna, medborgare, det är visserligen Sundag, men åsnan i brunnen och acht på åsnan ger oss absolution, och fastän jag icke är något Sundagsbarn, så äger jag både spådomsandan och läkekonsten, ty jag har kallat en Drunkned till liv en gång ... ja, det var i Hamburg en Sundagseftermiddag som nu ...

x

Mjölkflickan [in, sedd endast af Studenten och Gubben; den stöndaen visp armarne som en drunknande och fixerar Gubben.]

x

Gubben [sätter sig, derpå sjunker han ihop af trötta.]

Johansson! Tolv mig undan! – Fort! – Arken holx glöm inte Valkyrian!

Studenten

Hvad är detta? allt?

Johansson

Vi få väl se! Vi få väl se.

(Skiftet)

2:

24. Genom den runda salongen; i fonden hvit spegelskåpshylla med pendyl och kandelabrar; till höger kamburen med perspektiv åt ett grönt rum med mahognymöbel; till venster ~~i fonden~~ står statyn beskuggad af palmer, och man följer af förhängen; till venster i fonden dörr till hyacintrummet, den Frökens sitter och läser. Man ser Öfversten från ryggen den han sitter och skrifver vid i gröna rummet.

A. 33

Bengtsson [Betjenten, i livré, kommer från kamburen med Johansson i frack och hvit halsduk]

Nu ska Johansson servera, medan jag tar emot bladerna, har han varit med om det förr?

Johansson

Jag går ju och ställer en stridsvagn på dan, som han vet, men om aftnarne serverar jag på bjudningar, och det var alltid min dröm att komma in i det här huset... det är komiskt folk, hva?

Bengtsson

Ja-a, lite ovanliga, kan man säga.

Johansson

Är det musikafton, eller hvad skall det bli?

Bengtsson

Det är den vanliga Spökskepen, vi kallar. De dricker té, säger inte ett ord, eller talar Öfversten ensam; och så knaprar de på smörbröd, alla på en gång, att det låter som råttor i ett vindskontor.

Johansson

Hvarför Mallas det spöksnufvé?

Bengtsson

De ser ut som spöken ... Och med det hår ha de hållit på i tjugu år, alltid samma menskor, som säger detsamma, eller ligger de för att slippa skämmas.

Johansson

Är det inte en fru i huset också?

Bengtsson

Jo då, men den är fjollig; hon sitter i en garderob, derför att hennes ögon inte tål ljuset... hon sitter härinne ... [visar på en tapetdörr i väggen]

Johansson

Herinne?

Bengtsson

Jaa, jag sa ju att de är lite ovanliga ...

Johansson

Hur ser hon ut då?

Bengtsson

Som en mumie ... vill hon se på henne?

[öppnar tapetdörren]

Si der sitter hon!

Johansson

Hon i fe.....

×

Mumien [fjollar]

Hvafför ska hon öppna dörren, ha ja inte sagt att den ska vara stängd ...

Bengtsson [fjollar]

Ta, ta, ta, ta: Lilla lollan ska vara snäll nu, så får hon något gott: – Vackra Gojan!

Mumien [som en papegoja]

Vackra Gojan: Å Jakob å der? Skurrrre-

Bengtsson

Hon tror att hon är en papegoja, och det är ju möjligt så är ... [Till Mumien] Polly, hviss. La lite för oss!

Mumien [hvisslar]

Johansson

Jag har ju sett mycket, men maken aldrig!

Bengtsson

Se vi, när ett hus blir gammalt, så möglar det, och när folk sitter länge sammans och pinar hvarann, så blir de tokiga. Denna fru i huset — tyst Polly! — denna mumie har suttit här i fyrtio år — samma man, samma möbler, samma slöftingar, samma vänner ...

[Stänger igen om Mumien]

Och hvad som passerat här i huset — det vet jag hemskt post ... Se på den här statyn ... det är ju som mig!

Johansson

Åh stora Gud! — Är detta mumien?

Bengtsson

Ja! — Det är ju att gräta åt! — Men denna fru har, genom inbillningens magt eller något annat, fått vissa af den portsjuka fågelns egenheter — hon tål således icke kryngelingar och sjuka ... Hon tål ~~ej~~ icke sin egen dotter, derför att hon är sjuk ...

Johansson

Är Fröken sjuk?

Bengtsson

Visste hon inte det?

Johansson

Nej! --- Och löjtnanten, hvem är det?

Bengtsson.

Ni får väl se! –

Johansson [betraktar statyn]

Det är ryskligt att tänka sig... Hur gammal är jemn nu?

Bengtsson

Det vet ingen --- Men det berättas, att, när hon var trettiofem, såg hon ut som nittton och det inbillade hon löjtnanten att hon var... Här i huset... Vet ~~nu~~ han hvad den der svarta Japanska skärmen är till, bredvid chäslongen? – Den kallas dödskärmen och ställes fös, när någon skall dö, alldeles som på sjukhusen...

Johansson

Det var ett fasligt hus... och hit inskade sig studenten som till paradiset...

Bengtsson

Skälfven student? Jas å han! Som skall komma hit i qväll... Löjtnanten och Fröken räkade honom på Operan, och blefvo båda betagna i honom... Hm! ~~Hfff~~. --- Men nu är det min tur att fråga: Hvem är hans patron? Di. relatorn i rullstolen...?

Johansson

Ja! ja! – Kommer han också hit?

Bengtsson

Djäfvlen är han inte.

Johansson

Den kommer djäfvlen! i nödfall!...

Gubben [i tamburen, redingote, cylinder, kryckor, sväng. ger sig fram och lyssnar]

Bengtsson

Det är en rigtig tjyfgubbe, hvor?

Johansson

Fullfjärrad!

Bengtsson

Han ser ut som han själf!

Johansson

Och trollkarl är han visst också! – för han går genom lyktor dörrar ...

Gubben [fram, tar Johansson i örat]

Hof! – Akta dig! [Till Bengtsson] Annnål mitt besök hos Chefen!

Bengtsson

Ja, men det väntas premnande här ...

Gubben

Det vet jag: Men mitt besök är nästan vänlade, om icke efterlängtadt ...

Bengtsson

Jaså: Hur var namnet? Direktörs Hummel!

Gubben

Alldeles, ja! –

Bengtsson [går genom tamburen till Gröna Rummets, hvars dörr stänges.]

Gubben [till Johansson]

Försvinn! –

Johansson [tvekar]

Gubben

Försvinn!

Johansson [försvinner i tamburen]

Gubben [öppnar rummet; stanner framför statyn i djup förvåning]

Amalia: ... det är han: ... han:

[han stöfsar i rummet och fingrar på saker; ordnar sin peruck framför spegeln; återvänder till statyn.]

Munien [inifrån garderoben]

Vack-vra Gojan:

Gubben [för tillsammans]

Hvad var det? Är det en papegoja i rummet! Men jag ser ingen!

Munien

Å Jakob der?

Gubben

Det spökar!

Munien

Jakob!

Gubben

Jag blir rädd! --- Det var sådana hemligheter de bevarade här i huset!

[han betraktar en tafla med ryggen vänd åt garderoben]

Der är han: --- han!

Munien [framträder, bakom Gubben och rycker i hans peruk]

Tjurrrr-e! Å de Turrre?

Gubben [flyger i luften]

Herre evige i himmelen! - Hvem är det?

Munien [med mensklig stämma]

Är det Jakob?

Gubben

Jag heter Jakob, verkligen...

Mumien [med rörelse]

Och jag heter Amalia!

Gubben

Nej, nej, nej... Åh Herre Je...

Mumien

Så jag ser ut! Ja! – Och har sett ut så der. Det är upplyftande att lefva – jag lefver mest i garderoben, hände jo att slippa se, och att slippa ses... Men du Jakob, hvad söker du här?

Gubben

Mitt barn! Vårt barn ---

Mumien

Han sitter der.

Gubben

Hvar?

Mumien

Der, i hyacintrummet!

Gubben [betraktar Fröken]

Ja, det är hon!

[Paus]

Hvad säger hennes far, jag menar Öfversten? din man?

Mumien

Jag var ond på honom en gång, och då talte jag om alltsammans...

Gubben

Nåå?

Mumien

Han trodde mig inte, utan svarade: "Så den brutna alla hustrur säga, när de vilja mörda sin man!" – Det var ett nytt brott i alla fall. Hela hans lif är ju förfalskadt, hans stamtafla likaså; jag läser i Adelsmatrikeln ibland, och då tänker jag: Hon går med falskt prestbetyg som en priga, och det straffas ju med spinnhus

Gubben

Det är många som gör det; jag vill minnas du hade också jödelsår ...

Munien

Det var min mor, som lärde mig ... det rådde jag inte för! ... Men du hade dock största skulden i vårt brott ...

Gubben

Nej, din man franskallade detta brottet, då han tog min justitia ifrån mig! – Jag var jödd sådan att jag icke kunde förlåta jåren jag straffat — jag tog det som en befallande pligt ... och gör så än!

Munien

Vad söker du här i huset? Vad vill du? Hur har du kommit in? – Är det om min dotter? Rör du vid henne, så måste du dö!

Gubben

Jag vill henne väl!

Munien

Men du får aldrig henne jag!

Gubben

Nej!

Munien

Då måste du dö i i detta rum; bakom denna skärm ...

Gubben

Nå ske ... men jag kan icke slöjfa bettet, när jag bitit ...

Munien

Du vill gifta henne med studenten; hvarför det? Han är ju ingenting och eger ingenting.

Gubben

Han blir vår, genom mig!

Munien

Är du bjuden hit i aften?

Gubben

Nej, men jag ämnar låta bjuda mig på spökets-fest här!

Numien

Vet du hvilka som komma?

Gubben

Inte riktigt.

Numien

Baron... som bor häroftanför, och hvars döttrar begrafs i middags...

Gubben

Man, som skall skilfas för att gifta sig med portvaktens dotter... Man, som en gång var din älskare!

Numien

Och så kommer din fordna fästmö, som min man förförde...

Gubben

En vacker samling...

Numien

Gud om vi fick det! Om vi fick det!

Gubben

Hvarför umgås vi de?

Numien

Brott, och hemligheter och skuld binder ju oss tills-ammans: – Vi ha brutit och gått i sår, så ofördligt många gånger, men så dras vi ihop igen...

Gubben

Nu tror jag Åtlerten kommer...

Numien

Då går jag in till Adile...

[Pauss]

Jakob, tänk på hvad du gör! Skam hon-nom...

[Pauss] [Hon går]

Öfversten [in, kall, reserverad.]

Var så god och sitt!

Gubben [sätter sig långsamt.]

[Paus]

Öfversten [fixerar]

Det är herrn som skrifvit det här brefvet?

Gubben

Ja!

Öfversten

Herrn heter Hummel?

Gubben

Ja!

[Paus]

Öfversten

Då jag nu vet att vi köpt in alla mina utestående reverser, så följer deraf att jag ligger i händerna på er. Hvad ~~vi~~ vill vi nu? ~~gåvor~~?

Gubben

Jag vill ha betalt på ett eller annat sätt!

Öfversten

På hvad sätt?

Gubben

Vi nyckret enbelt – låt oss inte tala om pengarne – tolerera mig bara i ert hus, som gäst!

Öfversten

Om vi är hjelpt med så lite...

Gubben

Tack!

Öfversten

Och sedan?

Gubben

Afskeda Bengtsson.

Öfversten

Hvarför skulle jag det? Min trotjenare, som varit

34.

hos mig i en mansälder — som eger Fattenländskan medaljen för trogen tjenst — hvarför skulle jag det?

Gubben

Allt detta vackra, det är hans i era föreställningar — Han är icke den han synes vara!

Öfversten

Hvem är egentligen det?

Gubben [ryggar]

Sant: Men Bengtsson måste bort!

Öfversten

Vill Ni bestämma om mitt hus?

46

Gubben

Ja! Efter som jag eger allt som här synes — möbler, gardiner, servis, linneskåp ... med mera!

Öfversten

Hvad för mera?

Gubben

Allt! Allt som synes eger jag, det är mitt!

Öfversten

Väl, det är Ert: Men min adliga skuld, och mitt goda namn förblir mitt!

Gubben

Nej, icke ens det!

[Paus]

Ni är icke adelsman!

Öfversten

Vet ~~[illegible]~~ skäms!

Gubben [tar upp ett papper]

Om vi läser detta utdrag ur Vapenboken, skall vi se att den ätt, hvars namn vi bär, har varit utdöd i hundra år!

Öfversten [läser]

Jag har visserligen hört sidens rykten, men jag bär namnet efter min far ... [läser] Det är rätt; vi har rätt ... jag är icke adelsman! — Icke ens det! — Då tar jag bort min

signetring – det är sant, den tillhör Er ... Var 35.
så god!

Gubben [stoppar på sig ringen]

Nu fortsätter vi! – Vi är icke heller Öfverste!

Öfversten

Är jag icke?

Gubben (tillförordnad)

Nej! Vi har varit för detta Öfverste i amerikanska privilegj tjenst, men efter Kriget på Kuba och arméns omorganisation äro alla formaltetlar indragna ...

Öfversten

Är det sant?

Gubben [tar åt fickan]

Vill vi läsa?

Öfversten

Nej, det behöfs inte! ... Hvem är Ni, som har rätt att sitta och afklädda mig på detta kafé?

Gubben

Får väl se! Men hvad afklädda betäffar ... vet vi hvem vi är?

Öfversten

Skäms Ni inte?

Gubben

Tag af Er hatten, och titta Er i spegeln, men ta et tänderna med dets-amma och raka bort mustacherna, låt Bengtson svöra afsp jemlighet, så få vi se om inte betjenten X Y Z skall känna igen sig; han som var matfriare i en viss kökskammare ...

Öfversten [tar efter ringklockan på bordet, Gubben förekommer]

Gubben

Rör inte vid klockan, kalla inte på Bengtson, ty då låter jag arrestera hvarom --- Ju kommer gästerna – håll Er nu lugn, så spela vi våra gamla roler vidare!

Öfversten

Hvem är ni? Jag känner ingen blicken och trufallet ...

Gubben

Förskräck inte, tiig och lyd bara! –

×

Studenten [in, bugar sig för Öfversten]

Herr Öfverste!

Öfversten

Välkommen i mitt hus, unge man; Ett ädla uppfödande vid den stora olycksan har gört Ert namn på alla läppar, och jag räknar som en ~~[illegible]~~ ära att mötas Er i mitt hem ...

Studenten

Herr Öfverste, min låga härkomst ... Ett lysande namn och ädla band ...

Öfversten

Får jag föreställa kandidat Axkenhola, ~~[illegible]~~ Direktör Hummel ... Behagar kandidaten stiga in och hälsa damerna, jag måste afslutta ett samtal med direktören ...

Studenten [visas in till hyacintrummet, der han förblir synlig stående i blygt samtal med Fröken]

×

Öfversten

P. 49

Er syfverk unge man, musikaliska, sjungen, skriftar poesi ... Vore han adelsman och jembördig skulle jag ingenting ha emot ... ja ...

Gubben

Hvad då?

Öfversten

Min dotter ...

Gubben

En dotter! – Apropos, hvarför sitter hon just derinne?

Öfversten

Hon måste vilka i hyacintrummet, när hon inte är ute! Det är en egenhet hos henne... Der ha vi Fröken Beate von Holsteinkrona... ett charmant fruntimmer ... Stiftsfröken med en räuta lagom stor för hennes stånd och vilkor ...

Gubben [för sig]

Min fästmö!

×

Fästmön [hvitklädd, ser tokig ut]

Öfversten

Fröken Holsteinkrona, direktrís Hummel ---

Fästmön [ruger och sätter sig]

×

Den Förnäme [in, hemlighetsfull, storgalen], sätter sig]

Öfversten

Baron Skansharg...

Gubben [afsides], ut an att resa sig]

Jag tror det är juveltjufven... [till Öfversten] Skäfsp in rummen, så är samlingen fullständig...

Öfversten [i dörren till hyacint. rummet]

Polly!

×

Rummen [in]

Skurrr-e!

Öfversten

Skall ungdomen in här också?

Gubben

Nej! Inte ungdomen! Den skall förskonas...

[alla sitta ner i en kretts stumma]

Öfversten

Får vi ta in téet?

Gubben

Hvad skall det tjena till; ingen tycker om té, och derför ska vi inte sitta och tycka.

[Paus]

Öfversten

Ska vi konversera då?

Gubben [långsamt och med pauser]

Tala om väderleken, som vi känner, fråga hur vi mår, som vi vet, jag föredrar tystnaden, då hör man tankar, och ser det förflutna; tystnaden kan ingenting följa... hvilket orden kan i jag lärde kärondan att ~~[illegible]~~ språkens olikhet verkligen uppkommit hos de vilda folken i afsigt att följa stammens hemligheter för de andra; språken äro således chiffer, och den som finner nyckeln, kan ~~läsa~~ läsa alla verldens språk. men det hindrar icke att hemligheter kunna röjas utan nyckel, och särskilt: det fall att fadenskapet behöfver bevisas, men bevisning inför domstol det är något annat; ~~[illegible]~~ två falska vittnen utgöra full bevisning deruti de äro, men på sådana expeditioner jag åsyftar, tar man inga vittnen med sig, naturen ~~[illegible]~~ själf har nedlagt hos människan en blygsel känsla, som säker följa det som skall följas; dock vi glida in i situationer utan att vilja det, och ~~sitande~~ tillfällen erbjuda sig stundom, då

Det hemligaste skall uppenbaras, de maskers rycklös från bedragarens, de bofvens afslöjas ...

[Paus; alla betrakta hvarandra tigande.]

Gubben

Så tyst det blef!

[Lång tystnad]

Gubben

Här till exempel, i detta aktningsvärda hus, i detta vackra hem, der skönhet, bildning och väl-stånd förenats ...

[Lång tystnad]

Alla vi som sitta här vi veta hvilka vi äro... icke sant? ... jag behöfver icke säga det ... och vi skämmes mig, fastän vi lätas okunnighet ... Derinne återigen sitter min dotter, min, ~~som~~ det vet vi också ... Hon hade fått nat lusten att lefva, utan att veta hvarför ... men hon reisande i denna luft som andades brott, bedrägeri, och all slags falskhet ... derför sökte jag åt henne en vän, ~~som~~ i hvars närhet hon kunde förnimma ljuset och värmen från en ädel handling ...

[Lång tystnad]

Detta var min mission i detta hus: att rensa ut ogräset, afslöja brotten, göra upp bokslutet, så att det unga får börja nytt i detta hem, som jag skänkt dem!

[Lång tystnad]

Nu beriljar jag pritt aftåg, för hvar och en i tur och ordning; den som stannas läter jag hålsta!

[Lång tystnad]

Hör hur klockan knäpper, som dödsvret i väggen! Hör vi hvad hon säger? "Ti-den! Ti-den! ---"

När hon slår, om en liten stund, då är En-tid åter, då får vi gå, men icke för. Men hon hyttar (~~[illegible]~~) först, innan hon slår! – Hör! vi varnar hon: "Klockan kan slå." --- Jag också kan slå...

[Han slår med knytnäfven i bordet]

Hör vi?

[Tystnad]

×

Mumien [Går till pendylen och stannar den; derpå redigt och allvarligt]

Men jag kan stanna tiden i dess lopp – jag kan göra det förflutna om intet, det gjorda ogjordt! men icke med mutor, icke med hot-ningar genom lidande och ånger! ---

[Går fram till Gubben] Vi äro stackars menni-skor, det vet vi; vi ha brutit, vi ha felat, vi som alla; vi äro icke de vi synas, ty vi äro i grunden bättre än vi sjelfva, då vi ogilla våra förseelser; men att du Jakob Hummel med falska namnet skall sitta domare, det utvisar att du är sämre än vi stackare! Du är icke heller den du synes vara. – du är en menskotjuf, ty du har stulit mig en gång med falska förespeglingar; du har mördat kon-sulen som begrafs här i dag, du strypte ho-nom med skuldsedlar; du har stulit studen-ten genom att binda honom med en fingerad skuld af hans far, som aldrig var skyldig dig ett öre...

Gubben [har försökt resa sig och taga ordet, men har fallit ner i stolen och krympt ihop, krymper allt mer och mer under följande:]

Mamien

Men det finns en svart pumlat i ditt liv, som jag icke känner rätligt, dock anar ... jag tror att Bengtsson har rätt på det!

[Ringer i bordsklockan]

Gubben

Nej, inte Bengtsson! Inte den!

Mamien

Jasså, han vet det! [Ringer igen]

[Nu syns den lilla Mjölkflickan i kamber-dören ¶, osedd av alla utom av Gubben, som fasar ¶; Flickan försvinner, då Bengtsson inträder]

Mamien

Känner Bengtsson denne herre?

~~Gubben [~~

Bengtsson ~~[~~

Jo, jag känner honom *), han var under tidsbestämd mälfriare i min kökskammare i två hela år – ~~det~~ som han måste bort klockan tre, då gjordes midden färdig klockan två, och huset fick äta upprätt mat efter den den oren – men han ~~hade åtgjort kolacklan~~ drack också av buljongen, som skulle spädas med vatten – han satt den rätte som en vanligen och tog all mat av huset, så att vi blev som skelett – ~~var han redaktör kökfiskare~~ – och han höll på att få oss i fängelse, när vi kallade kokerskan tjyf! – ~~Oftast tjyf, den sitter jaset tjyfen som kallas Bara Skandalog~~ –

*) och han mig. Hjärtat vet av som vi vet, och jag har tjänat hos honom, han en annan gång hos mig.

42 [~~Det skrattar sig i kulisser~~]

Senare råkade jag ~~Bangtjura i burgen~~]

*) Då vår hon ock-
kare eller bladu-
gare; men

(Jag hörde man ~~nämnder jag~~ i Hamburg un-
der ett annat namn; ~~det~~ den var hon öfver-
klagad för ~~kadrat~~ narrat en flicka att på isen för
att dränka henne, emedan hon berättat att
brott hon förbrutade för uppträdet...

Munien [tar med handen öfver
Gubbens ansigte]

Det är du! Tag nu fram reverserna och fes-
tamentet! **)

**) Johansson [tyses i tambur-
dörren och betraktar
uppträdet med stort
intresse, då hon nu blir
fri från trädkonen]

Gubben [tar fram en bunt
papper och kastar
på bordet]

Munien [stryker Gubben på
ryggen]

Gojan! Å Jakob der?

Gubben [som en papegoja]

Jakob å der! – Klaktova! Dora!

Munien

Kan klockan slå?

Gubben [klockar]

Klockan kan slå! [klämmer gäk-klock-
an] Ko-ko, ko-ko, ko-ko! ---

Munien [öppnar gardesbordsdörren]

Nu är klockan slagen! – Stig ~~upp~~ opp,
gå in i gardesroben der jag suttit i tjuga
år och begrätit vår förseelse – det hänger
ett svöre derinne som ~~jag~~ ~~du~~ kan förestäl-
la det som du strypte Konrahn med der-
oppe, och med hvilket du ännude strypa
din välgörare... Gå!

Guldben [går in i garderoben]

Munken [ropar åter]

Bengtson! Sätt skärmen på! Dödskärmen!

Bengtson [sätter skärmen på dörren]

Munken

Det är fullbordat! – Gud vare hans själ nådig!

Alla

Amen!

[Sång tystnad]

x

[Ett hyacintbunnet sänker Fröken vid en harpa med hvilken hon ackompagnerar Studentens recitation.]

Sång med Preludium före.

Solen såg jag, så mig syntes
Som jag skådat den Fördolde;
Sina verk hvar människa njuter,
Säll är den det goda öfvar.
För din vredes gerning som du öfvat
Gör ej bot med andras;
Slugna den du har bedrägat
Med din godhet, hav du bättrat.
Ingen fruktar som ej illa gjorde;
Godt är menlös vara.

x

3:

Ett rum i någon bizarr stil, orientaliska motiv. Hyacinter i alla färger öfver allt. I högra fonden dörr ut till Runda Salongen; der man ser Öfversten och Munnien sitta tystlösa och tysta; äfven ett stycke af Dörr-Skärmen är synligt; vänster: dörr till serverING och kök.

Studenten och Fröken (Adèle) vid bordet; han vid kaffeau; han stående.

x) På kakelugnen sitter en stor Buddha-bild med en rot-skifva i knä, och ur den hans ena stänglar af kaulös skjutit upp bärande den klot-formiga blomställningen med hvita stjern-blommor!

Fröken

Sjung nu för mina blommor!

Studenten

Är detta Er ~~ert~~ sjuka blomma?

Fröken

Det är min enda! Älskar ni hyacinten?

Studenten

Jag älskar den öfver alla andra, dess jung-fruliga gestalt som smärt och rak reser sig från rotskifvan, ~~[illegible]~~, hvilar på vattnet och sänker sina hvita rena rötter i det färglösa flytande: jag älskar dess färger; den snöhvita oskyldiga rena, den honinggula ljufva, den skära unga, den röda mogna, men öfver alla den blå, daggblå, den djupögda, den trofasta --- jag älskar dem alla, mer än guld och perlor, han älskat dem sedan jag var barn, har beundrat dem, emedan de berätta alla de vackra

egenskaper jag saknar ... Dock! ...

Fröken

Hvad?

Studenten

Min kärlek är besvarad, ty de skönaa blomstren hata mig ...

Fröken

Hvem?

Studenten

Deras doft ~~[illegible]~~, stark och ren af Vårens första vindar som dragit fram öfver smältan. De snö, den förvirrar mina sinnen, döfvar mig, bländer mig, tränger mig ut ur rummet, beskjuter mig med giftiga pilar som göra mitt hjerta ve och mitt hufvud hett: Känner ni icke den blommans saga?

Fröken

Säg den!

Studenten

Men först dess tyda. Rotskifvan är jorden som hvilar på vattnet, ~~[illegible]~~, eller ligger i myllan; nu skjuter stängeln upp, rak som världsaxeln, och ~~[illegible]~~ i dess öfre ände sitta de segfröliga stjernblommorna –

Fröken

Öfver jorden stjernorna! O, det är stort, hvar fick ni det, hvar säg ni det?

Studenten

Låt mig tänka! – I Era ögon! – det är således en afbild af Kosmos ... Derför sitter Buddha med rotskifvan jorden, rufvande ~~[illegible]~~ med sina blickar för att se den vexa ut och upp, åt omfattande sig till en himmel – Den stackars jorden skall bli himmel! Det väntar Buddha på!

Fröken

Nu säg jag — är icke snöblomman också sex-stråliig som liljan-hyacinten?

Studenten

Nå sade't! - Du är snöblommorna fallande stjernor ...

Fröken

Och Snödroppen är en snöstjerna ... vuxen ur snö'n.

Studenten

Men Sirius den största och vackraste af ~~de~~ firmamentets stjernor i ~~de~~ gult och röth, det är Narcissen med dess ~~röta~~ gula och röda kalk och sex hvita strålar ...

Fröken

Var vi sett askalonlöken blomma?

Studenten

~~Ja, visst har jag!~~ ~~Ej, men de andra~~ — ~~vad kalla ej hlomster~~ ~~jag sett i trädet~~ — ~~Stjernan~~ den bär sina blommor i en boll, ett kalot som liknar himmelsgloben beströdd med hvita stjernor ...

Fröken

Ja, Gud, så stort! Hvilkens tanke var det?

Studenten

Din!

Fröken

Din!

Studenten

Vår! — vi ha fått något tillsammans, vi äro vigda ...

Fröken.

Ämne icke ...

Studenten.

Hvad återstår?

Fröken

Vårtorn, profningarne, kälamodet!

Studenten

Väl! Prövar mig!

[Paus]

Säg: varför sitta föräldrarne derinne så tysta, utan att säga ett enda ord?

Fröken

Derför att de icke ha något att säga hvarann, derför att den ena icke tror hvad den andra säger. Min far har utbytt det så; vad tjenar det till att tala, vi kan ändå inte bura hvarann?

Studenten

Det är nyttigt att höra ...

Fröken

Der kommer kokerskan ... Se på henne så stor och fet hon är ...

Studenten

vad vill hon?

Fröken

Hon vill fråga mig om middan, jag sköter nemligen hushållet under min mors sjuktom ...

Studenten

Ska vi ha med käket att göra?

Fröken

Vi måste ju äta ... Se på kokerskan, jag kan inte se henne ...

Studenten

Vem är denna jättekvinna?

Fröken

Hon tillhör Vampyrfamiljen Drummel; hon äter upp oss ...

Studenten

Varför afskedas hon inte?

Fröken

Hon går inte! Vi rår inte på henne, vi ha fått henne på våra nycker... Ser ni inte att vi tvina bort, tåras...

Studenten

Får vi inte mat då?

Fröken

Jo, vi få många rätter, men all kraft är borta... Hon kokar en kåttet, ger oss trädorne och vatten, medan hon sjelf dricker en buljongen; och när det är stek, kokar hon först en musten; allt hvad hon vidrör förlorar sin ~~mask~~ saft, det är som om hon tog med ögonen; vi få smulen, när hon druckit kaffet, ~~[illegible]~~ hon dricker en vinbutaljerna och fyller med vatten...

Studenten

Stå bort henne!

Fröken

Vi kan inte!

Studenten

Hvarför?

Fröken

Vi vet inte! Hon går inte! Ingen rår på henne – hon har ju tagit kraften från oss!

Studenten

Får jag köra bort henne?

Fröken

Nej! det skall visst vara som det är! – Nu är hon här! Så frågar hon hvad som skall vara till middan, jag svarar det och det; hon gör invändningar, och så blir det som hon vill.

Studenten

Låt henne bestämma sjelf, då.

49. 6.

Fröken

Det vill hon inte.

Studenten

Det var ett underligt hus. Det är förgjort!

Fröken

Ja! – Men nu vände hon om, nu hon fick se er!

×

Skolerskan [i dörren]

Nåh, det var inte derför: [Flinar åt tändarna synas]

Studenten

Nu, menniska:

Skolerskan

När jag behagar! [Pausa] Nu behagar jag!

[försvinner]

Fröken

Förlåta er icke! – Efter er i tålamod; hon hör till prøfningarne vi genomgå här i ~~Stat~~ hemmet! Men vi har en hund också! Som vi få stråda efter!

Studenten

Nu sjunker jag! Ner in Athere! Sång!

Fröken

Vänta!

Studenten

Sång!

Fröken

Tålamod! – Detta nummer Kallas prøfvenummer – det är vackert att se på, men består af idel bristfälligheter ...

Studenten

Otroligt; men det får man öfverse med! Vackert är det, men lite Kallt. Ehvarför eldar

vi inte?

Fröken

Nej för att det röker in.

Studenten

Kan man inte sova?

Fröken

Det hjelper inte! ... Ser vi skrifbordet der.

Studenten

Utomordentligt vackert!

Fröken

Men det haltar; jag lägger hvarje dag en korkskifva under foten, men hussan tar bort den när hon sopar, och jag får skära en ny. Penn-skaftet är hvarje morgon bläckigt och skrifty-get också; dem får jag trätta efter henne, hvarje dag som går upp. [Paus] ... Hvilket är det värsta vi vet?

Studenten

Att räkna trätt: ohu!

Fröken

Det är mitt göra: ohu!

Studenten

Och mera?

Fröken

Att störas i sin matsömn, när man måste upp att lägga öfre halsen på fönstret ... som hussan glömt.

Studenten

Och mera:

Fröken

Att stiga upp på en stege och laga spjäll. Snöret efter hussan då hon ryckt af det.

Studenten

Och mera!

Fröken

Att sopa efter henne, att Sammna efter henne, och att göra ett: Kakelugnen efter hen-ne, hon bara lägger in veden! att passa spjällen,

att torka glasen, duka om bordet, dra upp buteljerna: öppna fönstren och vädra, bädda om min säng, skölja vattkaraffin när han blir grön af alger, köpa handskar och tvål, som alltid saknas, torka lampglas och kliippa vekar, ~~och~~ för att lamporna icke skola röka, och för att lamporna icke skola slackna, när det är premnande måste jag fylla dem sjelf...

Studenten

Sång!

Fröken

Vänta! – Först mödorna, mödorna att hålla liftets ovan ifrån sig.

Studenten

Men vi äro ju förmägna, ha två tjenare!

Fröken

Det hjelper inte! om man så hur tre! Det är besvärligt att lefva, och jag är trött ibland ... Tänk er du en barnkammare till!

Studenten

Den största af fröjder ...

Fröken

Den dyraste ... Är liftet värdt så mycket besvär?

Studenten

Det beror väl af den lön man väntar sig vidan ... Jag skulle icke step något för att vinna en hand.

Fröken

Tala icke så! – vi kan aldrig få mig!

Studenten

Hvarför?

Fröken

Det får vi inte fråga.

[Paus.]

Studenten

Vi tappade armbandet genom fönstret ...

Fröken

derför att min hand är blifven så smal ...

[Paus]

Studenten

Hvarför har Ostgötjon metalj?

Fröken

För sina stora förtjensters skull.

Studenten

Har han inga fel?

Fröken

Jo, mycket stora, men för dem får man icke medalj.

[de le]

Studenten

Vi har mycket trevligheter här i huset...

Fröken

Likt alla andra ... Låt oss behålla vår!

[Paus]

Studenten

Älskar vi upprightighet?

Fröken

Ja, mälliig!

Studenten

Det kommer öfver mig ibland att rasande begär att säga allt hvad jag tänker; men jag vet att verlden skulle störta samman om man vore (rigtigt) upprightig.

[Paus]

Jag var på en begrafning häromdagen ... i hagskan – det var mycket högtidligt och vackert!

Skolerskan

[tyner med en Japanska flaskan i handen]

Fröken

Det är hon som äter mig, och oss alla.

Studenten

Vad har hon i handen?

Skolerskan

Det är (kolonien) kan med skorfu-unbekräftfver på! Det är Svijan, som ~~man gör~~ förvandlar vatten till buljong, som ersätter sås, som man kokar kål på, som man gör skölpaddsoppa af.

Studenten

Ut!

Skolerskan

Vi suger mumien ur oss, och vi ser Er; ~~vi~~ vi har blodet och vi för vattnet igen – med kolorit. Det är kolorit! – Nu går jag, men jag kommer ändå, så länge jag vill!

53. 10.

Fröken

Det var direktör Hummels?

Studenten

Min (falske) välgörares, ja! – Vid lik-kistans hufvud stod en äldre man till den aflidne, och han förde prestaven; prosten särskilds inspirerade på mig genom sitt värdiga uppträdande och sina rörande ord. – Jag gret, vi greto alla. – Efteråt gick vi på ett värdshus ... den gick jag vetra att prestaven hade äktat den aflidnes son...

Fröken [fascerar, för att vinna meningen]

Studenten

– Och att den aflidne lämnat pengar af sin sons bemödvare ...

[Paus]

Dagen derpå hållades prosten emedan han förskingrat kyrk-kassan! – Det är vackert.

Fröken

Nu!

[Paus]

Studenten

Vet ni hvad jag nu tänker om Er?

Fröken

Säg det icke, för då dör jag!

Studenten

Jag måste, annars dör jag! ---

Fröken

På hospitalet säger man allt hvad man tänker ...

Studenten

Alldeles ja! – Min far slutade på ett där-

hus ...

Fröken

Var han sjuk?

Studenten

Nej, han var frisk, men han var galen! Visst, det brast ut en gång, och under följande omständigheter ... Han var liksom vi alla omgifven af en krets umgänge som han för kortheters skull kallade vänner; det var en hop vslingar och parasiter som menniskor är mest. Men han måste något umgänge ha, efter som han inte kunde sitta ensam. Visst, inte säger man menniskor hvad man tänker om dem, i hvardagslag, och inte gjorde han så heller. Han visste väl hur falska de voro, han kände deras brolöshet i botten ... men han var en vis man och en välupp-fostrad, derför var han alltid artig. Men en dag höll han en stor hjudning – det var om aftonen; han var trött af dagens arbete, och f/ansträngningen att dels tiga, dels prata skit med gästerna ...

Fröken [fasar]

Studenten

Visst vid bordet vrucklar han tystnad, fattar sitt glas att hålla tal ... Du slöppte spärrhakarne, och i ett längre anförande afhlädde han hela sällskapet, en efter annan, så den all dess falskhet. Och trött satte han sig mitt på bordet och bad dem dra åt helvete!

Fröken

Nu!

Studenten

Jag var närvarande, och jag glömmer

aldrig hvad som sedan hände! ... Tar och var slags, gästerna rusade på dörren ... och fadren jäder till dörrens den hon dog!

[Paus]

Genom att liga för länge bildas det stillastående vatten som ruttnar, och så är det här i huset också. Här är något till rutet här! Och jag trodde det var paradiset, när jag såg en inträda här första gången ... Du stod (jag) om söndagsmorgonen och såg hit in; jag såg en (Ofverste) som icke var någon Ofverste, jag hade en (vällystrare) som var en bandit och fick hänga sig, jag såg en mumie som ingen var och en jungfru ~~med heidlitär eller för-~~ ~~vänfund~~, apropos hvar finns virginiteten? ~~Jag har bara sett den i anatomiska museet~~ i godgrades sprit; hvar finns skönhet? I naturen och i mitt sinne när det är blott i söndagsdräkt! Hvar finns heder och tro? I bagarna och på barnföreställningarna! Hvar finns det som håller hvad det lofvar? ... I min fantasi! – Nu ha Era blommor förgiftat mig och jag har gifvit Er giftet till kaka – jag bad att få Er till maka i ett hem, vi dikterade, sjöngo och spelade, och så inträdde kolerskan ... Lucrum Cordi! Försök en gång till att slå eld (och pusprur) ur den gyllne harpan ... försök, jag ber, jag behaller på mina knän ... Nej, så gör jag det själf: .

[Tar harpan, men strängarne ljuda icke]

Den är stum och döf! Tänk att de skö-

unte blommorna äro så giftiga, äro de gifti-
gaste, förbannelsen hvilar ju över hela skapelsen
och lifvet ... Hvarför ville ni inte strö bröd
åt mig? derför att ni är sjuka i lifvets käl-
la ... nu känner jag vampyren i kåket
börja suga mig, jag tror det är en Lamia
som diar barn, det är alltid gift/käke.
kammarn som familjens barn bli mördade
i hjertbladen såvida det icke sker i sängkam-
marn ~~som hos Marie Antoinette~~ ... det finns
gifter som förlama synen, och gifter som öppna
ögonen – jag är rent född med det senare,
ty jag kan icke se det fula vackert, eller
kalla det onda godt, jag kan icke! Jesus
Kristus nedstäg till helvetet, det var hans
vandring på jorden, och till dårhuset, tukt-
huset, dårhuset (jorden!) och dörarne dödade honom,
när han ville befria dem, men banditen blef
löslåtpt, banditen har alltid sympatierna! –
Ve! ve! över oss alla, Världens Frälsare
frälse oss, vi förgås!

Fröken [har sjunkit samman,
synes döende, ringer]

X

{Bengtson [in]}

Kom med skärmen! Fort – jag dör!

Bengtson {tillbaka med skär-
men} ~~och gör~~ som
han står ut och stäl-
ler för Fröken]

Studenten

Befriaren kommer! Välkommen du
blekte, milde! – Lof du sköna, ~~skyddande~~

52.

osälla, oskuldiga, utan skuld till din lidandets, sof utan drömmar, och när du vaknar igen ... må du helsas af en sol som icke bränner, af ett hem utan damm, af fränder utan skam, af en kärleks utan vank ....

~~[illegible]~~

Du vise, milde Buddha, som sitter der och väntar att en himmel skall vexa upp ur jorden, förlåna oss tålamod i prövningen, renhet i viljan, att hoppet icke må komma på skam!

[det susar i harpans strängar; rum. med fyllas af hvitt ljus]

Solen säg jag.
Så mig tycktes
Som jag skådat den Fördolde;
Sina verk hvar menskas njuter,
Sällt är den det goda öfvar,
För din vredes gonning som du öfvat
Gör ej bot med ondska.
Slugna den du har bedröfvat,
Med din godhet har du bätras
Ingen fruktar som ej illa gjorde
Godt är (vara menlös.)

[det hörs ett gråtande bakom skärmen]

Du stackars lilla barn, barn af denna villornas, skuldens, lidandets och dödens verld; den eviga vecklingens, missräkningarnes och smärtans verld; himmelens skare vare dig nådig på färden ...
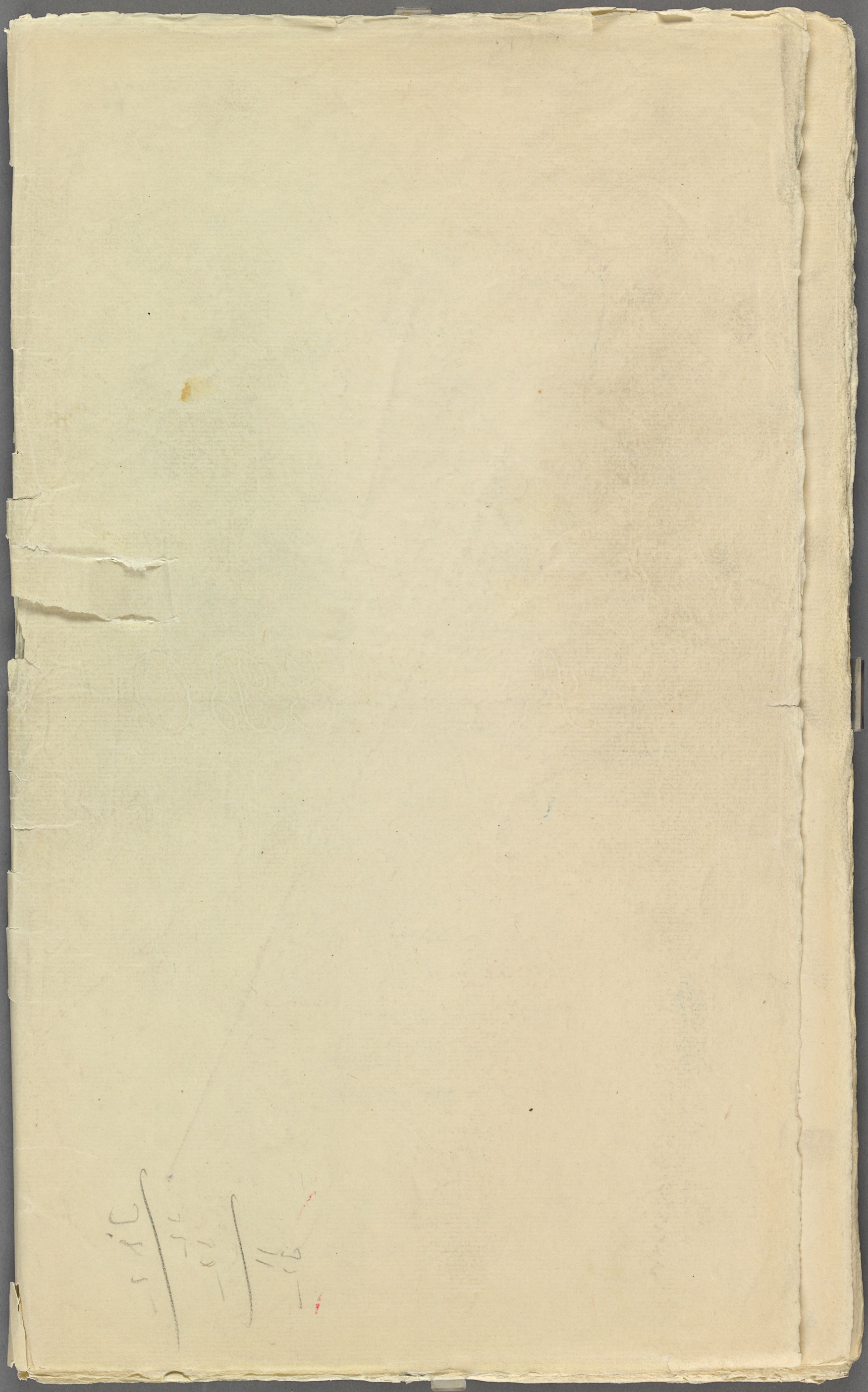
[Rummet försvinner; Boecklins Toten-
Insel blir fond; svag musik, stilla, an-
genämt sorgsen höres utifrån ön.]